SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

Jild 3, Son 12/1
2023

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SP1342V3I12.1Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 12/1 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Рахман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич –филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа октори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Тошкент давлат юридик университети.

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васила Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович –сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич –сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Елмуратов Икматулла Гайбуллаевич
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОНДАГИ БИРИНЧИ ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ ТАРИХИ (1931-1936 ЙИЛЛАР) 12-18

Qitaybekov Azizbek Kenesbek o‘g‘li
QORAQALPOG‘ISTONDA HAVO TRANSPORTINING SHAKLLANISHIDA “DOBROLET” AKSIYADORLIK JAMIYATINING O‘RNI 19-23

Nawrizbaeva Nurjamal Qudaybergenovna
QORAQALPOQLARNING GILAMCHILIGI BILAN BOG’LIQ BA’ZI MAROSIMLAR 24-29

Сайдуллаев Фаррух Умедулло ўғли
МУҲАММАД ҲАКИМ ТЕРМИЗИЙНИНГ ЭТНОЛОГИК ВА ЭТНОГРАФИК ТАДҚИҚОТЛАРИ 30-35

Berdiqulov Mirolim Tugalvoyevich
TO‘DA-1 NEOLIT MAKONINING O’ZBEKISTON TOSH DAVRI ARXEOLOGIYASINI O’RGANISHDAGI O’RNI 36-40

Olimjonova Gulida Olimjon qizi
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT BOJXONA XIZMATI ORGANLARI FAOLIYATI .. 41-47

O‘ng‘alov Lazizbek Amiriddin o‘g‘li
NUROTA TOG‘ TIZMASINING TOSH DAVRI ARXEOLOGIYASINING O‘RGANILISH TARIXI.. 48-53

Rahmonov Faxriddin Shoymardonovich
MILLIY DEHQONCHILIK MADANIYATINI ETNO-TARIXIY MANBALARDA AKS ETISHI (JANUBIY O‘ZBEKISTON MISOLIDA) 54-58

Tilavboyev Muhammad
JIZZAX VOHASIDA OT BILAN BOG‘LIQ URF-ODATLAR VA MAROSIMLAR 59-63

To‘xtaboyev Xurmatullo Shomirza o’g’li
O‘ZBEKISTON ILM-FANI RIVOJIDA FARG‘ONA DAVLAT UNIVERSITETINING O‘RNI (MUSTAQILLIK YILLARI MISOLIDA) 64-68

Рахматиллаев Хасанбой
МАРКАЗИЙ ОСИЁНИНГ ҚАДИМГИ ДАВР ЭТНИК ТАРИХИНИ ЁРИТИШДАГИ АЙРИМ МУАММОЛИ МАСАЛАЛАР ВА УСУЛЛАРГА ДОИР 69-74

Qurbonova Manzila Boqiyevna
BUXORO VOHASI MILLIY SHIRINLIKLARI VA ICHIMLIKLARI 75-80

Ravshanova Gulora
QASHQADARYO VOHASIDA MUNTAZAM QUROLLI HARAKATLAR TA’MINOTI (XX-asrning 20-yillarida) 81-85

Зарипбаев Уснатдин Оракбаевич
ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ЙИЛЛАРИДА ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИ 86-90

Baxronov Abdullo Haydar o'gli
O'ZBEKISTONDA TOSH DAVRI ARXEOLOGIYASINI O'RGANISHDA XALQARO EKSPEDISIYALARINING O'RNI 91-95

Maxmatqulov Jasur Isroil o'g'li
GIYOHVANDLIKKA QARSHI KURASH MAVZUSINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 96-101

Esanova Nilufar
O'ZBEKISTON–TURKIYA HAMKORLIGI VA UNING NATIJASI (TO'QIMACHILIK SANOATI MISOLIDA) 102-106

Норбоев Сарвар Қахрамон ўғли
АФРОСИЁБДАГИ СЎҒД МУДОФАА ДЕВОРИГА ОИД ТАДҚИҚОТЛАРНИНГ ЎРГАНИЛИШИ (XX АСРНИНГ 50–80-ЙИЛЛАРИ) 107-111

Эсонов Зиёдбек Юлдашевич
ФАРҒОНА ВОДИЙСИ АҲОЛИСИ ТЎҚИМАЧИЛИК ҲУНАРМАНДЧИЛИГИ АНЪАНАЛАРИ 112-117

Tishabayeva Irodaxon Rasulovna
1960-1970 YILLARDA O'ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TARBIYA MUASSASALARI FAOLIYATI 118-124

To'xtamisheva Fotima Musurmonovna
MUSTAQILLIK YILLARIDA QASHQADARYO VOHASI KASHTADO'ZLIGIDA O'ZGARISHLAR 125-132

Sattorov Nurbek
SHIMOLIY BAQTRIYA VA ZARAFSHON MINTAQALARIDA DEHQONCHILIK VA CHORVACHILIK MADANIYATI SOHIBLARI ETNOMADANIY ALOQALARINING O'ZBEK XALQI ETNOGENEZI SHAKLLANISHIDAGI O'RNI 133-138

Hazratov Nurali Burxon ug'li
QADIMGI KESH VILOYATI HUDUDIDAGI ARXEOLOGIK YODGORLIKLARINING O'RGANILISH TARIXIDAN 139-144

Mamatqulov Bekzod Sherozovich
O'ZBEKISTONDA GAZ-OLTINGUGURT SANOATINING YUZAGA KELISHI VA UNING RIVOJLANISH TARIXI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA) 145-149

Berdiyev Jamshid
VOHA JOY NOMLARINING SHAKLLANISHIDA ETNONIMLAR VA PATRONIMLARNING TUTGAN O'RNI 150-155

Djurakulov Sherzod Davronovich
SAMARQAND VILOYATI HUDUDIDI TOSH DAVRI ARXEOLOGIYASINING O'RGANILISHI TARIXI 156-161

Қурбанова Дилрабо Шерипбоевна
ПАРЛАМЕНТ ТАРИХИ ВА ТАРИХШУНОСЛИГИ 162-172

Зухриддин Болтаевич Жунаев
ХОРАЗМДА РЕСПУБЛИКА ТУЗУМИ: ЮТУҚЛАР ВА МУАММОЛАР (1920-1924 йиллар) 173-181

Mamadiev Boxodir Bobojonivich
QASHQADARYO MUZEYIDAGI NODIR OSTODON 182-186

Norqoʻchqarov Xushvaqt Eshnazarovich
AFGʻONISTONDA OʻZBEK TILINING QONUNIY ASOSLANISHI, OʻZBEKLAR IJTIMOIY-MADANIY HAYOTIDAGI OʻRNI (XX ASR – XXI ASR BOSHLARI) 187-197

Ибрагимов Рахмон Зиёдуллаевич
ТОШКЕНТ ВОҲАСИ СЎНГГИ БРОНЗА ДАВРИ ТАРИХИ ТИЗИМИДА: ДАФН УДУМИ ВА МИГРАЦИЯ МАСАЛАЛАРИ 198-203

Азаматова Гулмира Байирбековна
ОДАМ САВДОСИГА УЧРАГАН МИГРАНТ ХОТИН-ҚИЗЛАР ҲАҚИДА БАЪЗИ МУЛОҲАЗАЛАР 204-208

Tishabayeva Irodaxon Rasulovna
1960-1970 YILLARDA OʻZBEKISTONDA MAKTABGACHA TARBIYA MUASSASALARI FAOLIYATI 209-215

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich, Inoyatov Mardonbek Moʻmin oʻgʻli
DAVLAT SEKTORIDA ICHKI AUDITNING XALQARO STANDARTLARI 216-226

Kurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich
OʻZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV TASHKILIY- IQTISODIY MEXANIZMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI 227-232

Отабеков Отажон Ғайрат ўғли
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ОПТИМАЛ СОЛИҚ ЮКИ ВА ИҚТИСОДИЙ ЎСИШ МАСАЛАЛАРИ 233-243

Шакирова Фароғат Болтаевна
ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА БАҲОЛАШ ИНДИКАТОРЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ 244-255

Мамбетназаров Бахыт Бисенбаевич
ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕТЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 256-263

Jumaniyazova Roʻza Quvondiq qizi
TURIZM INFRATUZILMASI TUSHUNCHASI VA UNING OʻZIGA XOS JIHATLARI 264-269

Matniyozov Murodjon Rajabbayevich
DESTINATSIYA IMIDJINI SHAKLLANTIRISHDA TURISTLARNING SODIQLIGI VA QONIQISHINING AHAMIYATI 270-278

Хамидова Зарифа Урол қизи
ДАВЛАТ СЕКТОРИДА ИЧКИ АУДИТ ВА ДАВЛАТ МОЛИЯВИЙ НАЗОРАТ ТАДБИРЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ 279-291

Toshaliyeva Saodat Toxirovna
KICHIK TADBIRKORLIK TUSHUNCHASI VA UNING IJTIMOIY-IQTISODIY MOHIYATI 292-296

Худойназаров Фахритдин Хаитович
ИБН ХАЛДУННИНГ ИҚТИСОДИЁТГА ТАВСИЯЛАРИ 297-304

Nurullayev Hoshimjon Hamidovich
GASTRANOMIYANING TURIZM RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI 305-313

Кадырова Шарофат Амоновна
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ СФЕРЫ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ 314-323

Бегматова Зиёда Захиджановна
ДАВЛАТ ИНТЕРАКТИВ ХИЗМАТЛАРИ ТИЗИМИ АСОСИДА КАДРЛАР БАНДЛИГИНИ ВА УЛАРГА ТАЛАБНИ БАҲОЛАШ 324-332

Shafkarov Bakhrom Khudoyberdievich
TERRITORIAL FEATURES AND THEIR EFFECTIVE USE IN THE CULTIVATION OF VITICULTURE PRODUCTS 333-340

Masharipova Fazilat Axmedovna
OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING AHAMIYATI 341-348

Мусинов Дилшод Султанович
ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИНИНГИЖТИМОИЙ ВА ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИГИИҚТИСОДИЙ ЎСИШ ОМИЛИ СИФАТИДА 349-359

Шакирова Юлдуз Сайдалиевна
ВОПРОСЫ РАЗРАБОТКИ ДОРОЖНОЙ КАРТЫ АКТИВИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ 360-368

Абдивохидов Мамуржон Авазхон ўғли
РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИНГ МАЗМУНИ, ТАВСИФИ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ 369-380

To'xtasinova Михаyyo Mirzasultonovna
DAVLATNING INNOVATSION TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MASALASIGA 381-388

Курбанова Рахима Джамшедовна, Мирзаева Ширин Нодировна
РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В СТИМУЛИРОВАНИИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ 389-403

Набиева Нилуфар Муратовна
ОСОБЕННОСТИ КОМПЛЕКСА МАРКЕТИНГОВОГО ПРОДВИЖЕНИЯ КОМПАНИИ В ЦИФРОВОЙ СРЕДЕ 404-416

Safarov Radjabboy Eshmuxammadovich
KAMBAGʻALLIKNI QISQARTIRISHDA INDIVIDUAL DAROMADGA SOLIQLAR MEXANIZMIDAN SAMARALI FOYDALANISH MASALALARI 417-428

Sharipova Zulayho
SANOAT TARMOQLARI KLASTERLARINI RIVOJLANTIRISH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YOʻLLARI 429-434

Шарипов Акбар Илхамович
ЧАКАНА САВДО КОРХОНАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА РАҚАМЛИ МАРКЕТИНГНИ РОЛИ 435-440

Хаджаев Хабибулла Сагдуллаевич
ОБЪЕКТИВНАЯ НЕОБХОДИМОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ АНТИМОНОПОЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ В РАЗВИТИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ . 441-447

Xamzayeva Dilfuza Samarovna
SURXANDARYO VILOYATIDA TURISTIK MAHSULOTLARNI BAHOLASH VA SAMARALI RIVOJLATIRISH IMKONIYATLARI 448-452

Усманова Насиба Акбаржоновна
ПУТИ РАЗВИТИЯ МЕНЕДЖМЕНТА В СФЕРЕ УСЛУГ 453-459

Исхакова Сарвар Аюбовна
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ЗАНЯТОСТЬ И КВАЛИФИКАЦИЮ ПЕРСОНАЛА В СФЕРЕ БЫТОВОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ 460-467

Ollanazarov Bekmurod Davlatmuratovich
INNOVATSION TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHDA MUQOBIL MOLIYALASHTIRISH VOSITALARIDAN FOYDALANISH VA UNI TURISTIK XIZMATLAR SOHASIDA QOʻLLASH IMKONIYATLARI 468-479

Toʻychiyeva Nodira Gʻulom qizi
OLIY TA'LIMNI BOSHQARISHDAGI INNOVATSIYALAR. CHAT GPT YOHUD SUN'IY INTELLEKT 480-485

Абдураҳимова Саида Аҳмаджановна, Адилова Гўзал Абзаловна
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА КИЧИК БИЗНЕС СУБЪЕКТЛАРИ ТАРКИБИЙ ҚИСМЛАРИНИНГ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШ ТАҲЛИЛИ 486-494

Maxsudov Sherzod Solijonovich
TOʻQIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION MUHIT JOZIBADORLIGINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI 495-500

Tadjibekova Dilnoza Bakhtiyarovna
ENHANCING FINANCIAL RESOURCE FORMATION IN BUSINESSES 501-506

Radjabova Malika Ziyodullayevna
AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASH ISTIQBOLLARI XUSUSIDA 507-512

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Asraqulova Adiba Nabiyevna
ZAMONAVIY DAVRDA IQTISODGA FALSAFIY QARASHLAR 513-520

Жўраев Аҳмад Муҳаммадиевич
ТИНЧЛИКПАРВАРЛИК ҒОЯЛАРИНИНГ ЖАМИЯТ ТАРАҚҚИЁТИДАГИ АҲАМИЯТИ 521-530

Гуламова Мавжуда Ташпулатовна
АХМАД ЗИЁУДДИН АЛ-КУМУШХОНАВИЙ АСАРЛАРИДА КОМИЛ ИНСОН ҒОЯЛАРИНИНГ ФАЛСАФИЙ ТАҲЛИЛИ 531-538

Abduxolikova Nasiba Alijonovna
YOSHLARNING ONLAYN TA'LIM JARAYONIGA TA'SIR ETUVCHI IJOBIY SALBIY OMILLAR 539-544

Yazdonov Zikirillo Shukurilloyevich
QALANDARIYLIK VA UNING INSON, JAMIYAT TIZIMIDAGI O'RNI 545-552

Sharipova Barno Salimovna
BIOETIK MADANIYATNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA UNING ZAMONAVIY IMIJI 553-558

Xalikulova Umida Rustamovna
AXBOROT MUHITINING OLIY TA'LIMGA TA'SIRI: KONSTRUKTIV VA DESTRUKTIV OMILLAR 559-564

Abbasova Maftuna Subxonovna, Temirova Xurshida
OILA VA NIKOH MA'NAVIYATI, OILANI MUSTAHKAMLASH OMILLARI 565-571

Tog'ayev Nodirjon Ergashevich
AJDODLARIMIZ BOY ILMIY MEROSINING O'ZBEKISTONDA MA'RIFATLI JAMIYAT QURISH HAMDA YOSHLAR TARBIYASIDA TUTGAN O'RNI 572-576

Kipchoqov Xomidjon Gulomovich
JAVOBGARLIK PRINSIPINI SHAKLLANTIRISH AXLOQSHUNOSLIKNING ASOSIY MASALASI SIFATIDA 577-581

Raximova Rayxon Abdurasulovna
ZAMONAVIY OILADA MA'NAVIY-AXLOQIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISH: MUAMMONING NAZARIY VA USLUBIY TAHLILI 582-586

Агзамова Нилюфар Шухратовна
"АДАБ АЛЬ-ТАБИБ" КАК ИСТОЧНИК НАЦИОНАЛЬНОЙ БИОЭТИКИ 587-591

Axmadiyev Nuriddin Muxutdinovich
INTELLEKTUAL MADANIYAT YOSHLARNING INNOVATSION FAOLLIGINI OSHIRISHNING MUHIM MEZONI SIFATIDA 592-596

Nabiyev Mansur Jamxur o'g'li
DEMOKRATIK JAMIYAT TARAQQIYOTIDA IJTIMOIY G'OYALAR EVOLYUTSIYASI VA MODERNIZATSIYASI 597-603

Kenjayeva Dilrabo Romanovna, Xaydarova Larisa Sunnatovna
GLOBALLASHUV SHAROITIDA MILLIY MADANIYAT SOHASIDAGI O‘ZGARISHLARNING O‘ZIGA XOS JIHATLARI 604-609

Abduraximova Tursunoy Abduvoxid qizi
O‘ZBEKISTONDA OLIY TA’LIM TRANSFORMATSIYASINING FALSAFIY MOHIYATI 610-615

Tagayev Ganisher Xasanovich
YOSHLAR ETNOESTETIK DUNYOQARASHINI RIVOJLANTIRISHDA BADIIY-ESTETIK OMILLARNING O‘RNI 616-625

Шоназаров Жамшид Шуҳратович
БЕҲБУДИЙ ВА УНИНГ ДАВЛАТЧИЛИК ҒОЯСИ 626-630

Ҳамраев Сирож Абруевич
ЖАМИЯТ ЯНГИЛАНИШИ ВА ТАДБИРКОР МАЪНАВИЯТИ 631-637

Nabiyev Bekzod Muxammadumarovich
MAFKURAVIY ISHLARNI TASHKIL ETISHDA ZAMONAVIY TARG‘IBOT TEXNOLOGIYALARI: O‘ZBEKISTON VA XORIJ TAJRIBASI 638-642

Hashimova Gulsina Ismoyilovna
HARBIY IJTIMOIY ISH VA HARBIY MADANIYATNING HARBIY XIZMATCHILAR FAROVONLIGINI TA’MINLASHDAGI ROLI 643-648

Karimova Gulnoza Yigitaliyevna
AXLOQIY MADANIYAT TUSHUNCHASINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY ZARURIYATI 649-655

Sharipova Kamola Usmonjonovna
YANGI O‘ZBEKISTONDA GENDER TENGLIKNI TA’MINLASH BO’YICHA ILG‘OR XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASINI MILLIY STRATEGIYAGA TRANSFORMASIYALASH ISTIQBOLLARI 656-661

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари. -№12/1(3)-2023. ISSN: 2181-1342 (Online) https://scienceproblems.uz

08.00.00- Тарих фанлари

Шарипов Акбар Илхамович
Урганч давлат университети
мустақил тадқиқотчиси

ЧАКАНА САВДО КОРХОНАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА РАҚАМЛИ МАРКЕТИНГНИ РОЛИ

Аннотация. Мақолада чакана савдони ривожлантиришда рақамли маркетингдан самарали фойдаланиш асосида савдо ҳажмини ошириш усуллари таклиф этилган.
Калит сўзлар. Савдо, чакана савдо, маркетинг, рақамли маркетинг, рақамлаштириш.

Sharipov Akbar Ilhamovich
An independent researcher of
Urganch State University

ROLE OF DIGITAL MARKETING IN DEVELOPMENT OF RETAIL ENTERPRISES

Abstract. The article suggests ways to increase sales based on the effective use of digital marketing in the development of retail trade.
Key words. sales, retail, marketing, digital marketing, digitization.

Шарипов Акбар Илхамович
Независимый исследователь
Ургенчского государственного университета.

РОЛЬ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГА В РАЗВИТИИ РОЗНИЧНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация. В статье предложены пути увеличения объёма продаж на основе эффективного использования цифрового маркетинга в развитии розничной торговли.
Ключевые слова. продажи, розница, маркетинг, цифровой маркетинг, цифровизация.

DOI: https://doi.org/10.47390/SP1342V3I12.1Y2023N58

Кириш. Чакана савдо дунёдаги энг йирик тармоқлардан биридир. Чакана савдо муҳитининг яна бир муҳим хусусияти янги иш ўринлари яратади. У доимий ўзгариш ҳолатидадир ва глобаллашув жараёнлари ушбу ўзгариш суръатларини янада тезлаштирмоқда. Шунинг учун, замонавий мижозларнинг ўзгарувчан талабларига

жавоб берадиган уйғун тажрибани яратиш учун дўконларнинг ролини қайта кўриб чиқишни тақозо этмоқда. Чакана савдо деганда бошқа ташкилотлардан маҳсулот сотиб олиш билан шуғулланадиган ва ушбу товарларни якуний истеъмолчиларга ёки уй хўжаликларига қайта сотишни мақсад қилган ва товарларни сотиш билан боғлиқ хизматлар кўрсатадиган фаолиятлар киради. Шу боис, чакана савдо жараёни - бу товарларни тарқатишдаги якуний босқичдир.

Тадқиқот методологияси. Мазкур тадқиқот ишида чакана савдо корхоналарини ривожлантиришда рақамли маркетинг фаолиятини ўрганишга қаратилган таҳлил ва синтез, шунингдек қиёсий ва статистик ҳамда индукция усулларидан фойдаланилди.

Адабиётлар таҳлили. Чакана савдо атамаси - қадимги французча “retailer” сўзидан келиб чиққан бўлиб, "чакана сотувчи", "бирор нарсанинг бир қисми" ва "бирор нарсани қисмларга бўлиш" деган маънони англатади. Яъни, чакана сотувчи катта миқдордаги маҳсулотни истеъмолчиларга сотиш учун кичик қисмларга ажратади. Чакана сотувчилар истеъмолчиларга яқин бўлган ва бозор яратиш потенциалига эга бўлган тарқатиш каналларининг энг кучли иштирокчиларидир.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Ўзбекистон Республикасида чакана савдо қоидалари тўғрисидаги низомлари чакана савдога “савдо соҳасида пировард истеъмолчи учун тижорат мақсадларида фойдаланиш ҳуқуқисиз аҳолига накд пулга доналаб ёки унча кўп бўлмаган миқдорда товарлар сотишни назарда тутувчи фаолиятни амалга ошириш” [1], деб таъриф берилган.

Кўпгина ривожланган мамлакатларда чакана савдо фаолияти кўлами ва бозор концентрациясининг кескин ўсиш жараёнлари катта ҳажмдаги чакана савдо тармоқлари пайдо бўлиши ва мустақил равишда сотиладиган кичик дўконлардан йирик бизнесни шаклини олади. Ушбу чакана савдо тармоқлари аввал минтақавий гуруҳларга, сўнгра миллий ва халқаро миқёсда фаол чакана операцияларга айлантирилган.

Жаҳон мамлакатларида йирик савдо айланмасига эга бўлган кўплаб чакана савдо тармоқлари мавжуд. Рақамлаштириш ва тегишли технологияларнинг ривожланиши чакана савдо соҳасида муҳим инновацияларни келтириб чиқармоқда. Рақамлаштириш инновациялар учун янги имкониятлар, жумладан, мижозлар ўртасида қиймат яратишнинг янги усулларини яратади [2].

Маркетинг нуқтаи назаридан, чакана сотувчилар ишлаб чиқарувчилардан кўра истеъмолчиларга яқинроқдир. Чакана савдо - бу маркетинг занжирининг якуний босқичи ва истеъмолчилар ва ишлаб чиқарилган маҳсулотлар ўртасидаги алоқа нуқтасидир [3].

Замонавий чакана савдо ландшафтида ушбу ўзига хос хусусиятлар мижознинг фақат функционал эҳтиёждан рамзий эҳтиёжларга ўтиши ва чакана сотувчининг товарга йўналтирилганликдан хизматга йўналтирилган стратегияларга ўтиши туфайли катта аҳамиятга эга [4].

Онлайн чакана савдо платформалари бутун дунё бўйлаб сотувларда ҳукмронлик қилмоқда [5].

Рақамли маркетинг сотувчилар эътиборини тортди, чунки рақамли маркетинг корхоналар ва мижозлар ўртасидаги ўзаро таъсирларни ҳамда мижозлар ўртасидаги

ўзаро муносабатларни осонлаштиради, шунинг учун мижозлар ва корхоналар ўртасидаги ҳиссий ва психологик алоқалар сақланиб қолади [6].

Чакана савдода рақамли технологияларнинг кенг тарқалиши билан мижозлар доимий ўзаро таъсирлар орқали ўзларининг тажрибаларини фаол яратувчиларига айланишди. Рақамлаштириш инсон ҳаётининг деярли барча жабҳаларини қамраб олмоқда. Дўконлар тармоғининг рақамлаштирилиши уларнинг самарадорлиги ва иқтисодий натижаларига сезиларли таъсир кўрсатмоқда. Бу эса аҳоли турмуш сифатини ўзгартирмоқда. Савдо тармоқлари аҳолини ҳаётий зарур товарлар билан таъминлашда муҳим ўрин тутиб, ҳаёт сифатига таъсир кўрсатади.

Рақамлаштиришнинг уларга таъсирини ўрганиш янги, мураккаб ва етарлича ўрганилмаган муаммодир. Янги саноат ва янги рақамли технологиялар кўп мунозараларга сабаб бўлса-да, кичик ёки ўрта бизнеснинг кўплаб вакиллари рақамлаштириш соҳасида аниқ қадамлар қўйилиши кераклиги ҳақида ноаниқ маълумотга эга. Онлайн ва офлайн операциялар ўртасидаги интеграция чакана савдо тармоқларига туб ўзгаришлар олиб келмоқда. Чакана савдонинг янги тармоқлари муаммолар мавжудлиги туфайли ривожлана олмайди. Чакана савдо саноати ушбу муаммони ҳал қилиш учун сунъий интеллект орқали истеъмолчиларнинг харид қилиш хатти-ҳаракатларини таҳлил қилиши ва чакана савдо саноатига самарадорликни ошириш учун сунъий интеллектни жорий этишга ёрдам бериши лозим.

Истеъмолчи харид қилиш жараёни учун технологик йўл харитаси ҳам керак, бунинг учун рақамли маркетингдан самарали фойдаланиш режаларини ишлаб чиқиш зарур. Рақамли маркетинг - бу истеъмолчиларга керакли вақтда, шахсан эриша оладиган ва уларнинг эҳтиёжларига мос келадиган рақамли медиадан фойдаланган ҳолда маркетинг усулидир. Рақамли маркетинг кўпинча "онлайн", "интернет маркетинги" ёки "веб маркетинг" деб ҳам аталади. Рақамли маркетинг атамаси, айниқса, 2013 йилдан кейин алоқа ва ахборот технологияларидан фойдаланишнинг ортиб бориши билан бирга энг кенг тарқалган атамага айланди.

Рақамли маркетинг - бу компаниялар мижозларни жалб қилиш, мижозларга имтиёзларни яратиш, ўз брендларини тарғиб қилиш ва сотишни амалга ошириш, мижозларни сақлаб қолиш учун рақамли технологиялардан фойдаланадиган жараёндир [7].

Таҳлил ва натижалар. Корхоналарда рақамли маркетингни режалаштириш, амалга ошириш ва бошқариш қобилияти унинг рақамли маркетинг қобилияти, деб аталади. Бу корхонанинг мижозлар билан чуқур ўзаро муносабатларини осонлаштириш учун интернет ва бошқа ахборот технологияларидан фойдаланиш қобилиятини англатади. Рақамли маркетинг қобилияти қуйидаги учта муҳим ва бир-бирини тўлдирувчи ресурслардан иборат кўп ўлчовли ҳисобланади: АТ ресурслари, инсон ресурслари ва бизнес ресурслари.

Бундан ташқари, корхонанинг рақамли маркетинг қобилияти даражаси олтита омил билан белгиланади:

- мақсадли мижозларни аниқлаш ва мижозларнинг мукаммал расмини олиш учун онлайн ва офлайн турли маълумотлар манбаларини улаш;

- интеграциялашган ва автоматлаштириш воситаларини яратиш интеграциялашган реклама веб-сайти ва таҳлил технологиясини яратиш;

- ҳар бир мижоз каналида истеъмолчилар эҳтиёжларини аниқлаш;
- ҳамкорлар ва маркетинг технологиялари провайдерлари билан самарали ҳамкорликни амалга ошириш;
- ходимларни ўқитиш ва малакасини ошириш ва ходимларнинг билимидаги камчиликларни бартараф этиш;
- мослашувчан ташкилотни яратиш.

Рақамли технологиялар ва дастурий иловаларнинг жадал ўсиши туфайли чакана савдо корхоналарида мижозлар маълумотлари оқими яратилди. Бу эса корхоналар ўз мижозларининг диди ва қарашлари, фикр юритишлари, ҳис қилишлари, ҳаракат қилишлари, бошқа мижозлар ва корхоналар билан қандай муносабатда бўлишлари, маҳсулотга бўлган муносабатларини ёзиб олиб таҳлил қилиш имкониятига эга бўлдилар. Савдода рақамлаштиришни ривожлантириш бўйича турли хил қарашлар аввалги парадигмаларга асосланади. Булар рақамлаштиришнинг ҳаракатлантирувчи омиллари бўлган жиҳатларни, масалан, мижозлар билан муносабатлар, рақобатбардошлик ва бошқаларни ўз ичига олади. Аммо, ушбу ўзгаришларни келтириб чиқарадиган рақамли технологияларга эътибор талаб даражасида эмас.

Рақамли технологиялар томонидан тақдим этилаётган истиқболли имтиёзларга қарамай, уларни давлат секторида жорий этиш секин кечмоқда ва қўлланилишидан қисман фойдаланилмоқда. Чакана савдони ривожлантиришда рақамлаштириш жуда муҳим ҳисобланди.Чунки, булутли технологиялар шахс ва жамият ривожланиши учун янги шарт-шароитларни яратади, ахборотнинг улкан омборларига киришни очиб беради, машина ресурсларини сарфлайди, ахборотни сақлаш харажатларини тежайди, уни қайта ишлаш ва узатишни тезлаштиради.

Улар маълумотларни сақлаш харажатларини сезиларли даражада камайтиради. Савдо ва маҳсулот ассортиментига устувор аҳамият берилган чакана савдода маркетингга нисбатан стратегик ёндашувни қўллайди ва истеъмолчига йўналтирилган бўлиш, мижозлар билан шахсий алоқада бўлиш, истеъмолчилар хулқ-атвори тўғрисида маълумот тўплаш ва истеъмолчиларнинг хулқ-атвори ҳақида маълумот олиш имкониятидан фойдаланади. Ушбу бизнеснинг оддий усуллари бугунга келиб маркетингнинг ўта мураккаб шаклига айланган.

Шуларга асосан, маълум бир ҳудуддаги истеъмол бозорида чакана савдо тармоғини ривожлантириш тизими ва унда бажариладиган вазифаларининг ўзига хос хусусиятларини таҳлиллари асосида такомиллаштиришнинг асосий қоидаларини ишлаб чиқиш учун имкон беради. Бунда мослашувчанлик тамойиллари ва объектларнинг стратегик йўналишлари менежментнинг комплекс ёндашувига асосланиши лозимлигини билдиради. Бу ҳолатда соҳани самарадорлигини ошириш харидорларнинг эҳтиёжларини қондириш учун маълум бир вақт ва ҳудуд доирасида бир-бири билан чамбарчас боғлиқ ва бир-бирига боғлиқ бўлган элементларнинг тўпламини ўз ичига олади (1-расм).

1-расм. Чакана савдо корхоналари маркетинг фаолиятини такомиллаштириш йўналишлари[1]

Унга кўра, чакана савдо корхоналари маркетинг фаолиятини такомиллаштиришнинг асосий йўналишлари сифатида замонавий усул тизимига ўтиш тавсия этилади ва унга рақамли маркетинг орқали эришилади.

Рақамли технологиялардан кўпинча мобил қурилмалар кўринишида фойдаланиш туфайли мижозлар маълумот қидириш, рақобатдош таклифларни баҳолаш, бошқа мижозлар билан ўзаро алоқа қилиш, харидларни амалга ошириш ва жойларда фирмалар билан алоқа қилишнинг янги усуллари такомиллашмоқда.

Чакана савдо корхоналарнинг ташкилий стратегияларида рақамли маркетингга устувор аҳамият беришлари керак. Натижада, корхоналар ўзларининг рақамли стратегияларини ташкилий ва маркетинг стратегиялари билан мослаштириб, рақамли маркетинг мақсадларини белгилаб олади.

Шунингдек, чакана савдода маркетинг гуруҳини, ахборот технологиялари жамоаси ва бошқа жамоаларни бирлаштириб ёки ўзаро фаолият гуруҳлардан фойдаланиш орқали янги тузилмани ўзгартириш ёки яратиш ҳақида режалаштириш лозим. Бундан ташқари, агар корхонанинг ички ресурслари етарли бўлмаса, у аутсорсинг имкониятларини кўриб чиқиши лозим. Чакана савдо корхоналари рақамли маркетингни қўллаб-қувватлаб ахборот тизимларини яратиши керак. Натижада, улар рақамли маркетинг мазмуни сифатини бошқариш, мижозлар маълумотларини бошқариш, рақамли маркетинг самарадорлигини режалаштириш ва ҳисобот бериш учун тизимларга эга бўлиши ва ички ва ташқи манбалардан интеграциялашган технологик ечимларга эга бўла олади.

Хулоса. Корхоналар маркетинг ва ахборот технологияларини яхши биладиган ўзларининг инсон ресурсларининг хусусиятларини аниқлашлари лозим. Натижада, корхона рақамли маркетинг бўйича ходимларнинг билим ва кўникмаларини ошириш ва рақамли маркетингда бошқарув иштирокини ошириш учун ходимларни

[1] Муаллиф ишланмаси

ривожлантириш ва ўқитиш орқали рақамли маркетинг жамоасининг малакасини ошириш имкониятига эга бўлади. Чакана савдо корхоналари сотув ҳажмини кўпайтиришни таъминлаш учун рақамли маркетинг стратегиясидан самарали фойдаланиши лозим. Чунки, рақамли технологияларнинг ривожланиши туфайли контактсиз маркетинг бошқаруви муҳим аҳамият касб этади. Чунки, рақамли маркетингдан асосий манба сифатида фойдаланадиган корхоналар тегишли соҳада рақобатбардош устунликка эга бўладилар.

Adabiyotlar/Литература/References

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 13 февралдаги 75-сон қарорига 1-илова: Ўзбекистон Республикасида чакана савдо қоидалари.
2. Akaka M.A., Vargo S.L. Extending the context of service: from encounters to ecosystems. J. Serv. Market., 29 (6/7), 2015. pp. 453-462.
3. Teufel P., Zimmermann R. Holistic Retail Design: Reshaping Shopping For the Digital Era. Frame Publishers, 2015.
4. Reinartz W.N., Wiegand M. Imschloss. The impact of digital transformation on the retailing value chain.
5. Gillpatrick T., The Digital Transformation of Marketing: Impact on Marketing Practice & Markets. Economics, 7, 2020. pp. 139-156.
6. Kannan P.K., H. “Alice” Li. Digital marketing: a framework, review and research agenda. Int. J. Res. Mark., 34, 2017. pp. 22-45.

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SP1342V3I12.1Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 12/1 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).